REFLECȚII TEORETICO-APLICATIVE PRIVIND ETIOLOGIA CONDUITEI DISTRUCTIVE ASUPRA BUNURILOR (lit. a) alin. (2) art. 197 CP RM)

Ludmila NEGRITU

Prezentul studiu este dedicat analizei criminologice a infracțiunii de distrugere şi deteriorare intenționată a bunurilor săvârşite prin incendiere, explozie sau prin altă modalitate periculoasă sub aspectul investigării etiologiei faptei prejudiciabile incriminate la lit. a) alin.(2) art.197 CP RM [1].

Din perspectiva interpretării doctrinare, infracțiunea de distrugere sau deteriorare a bunurilor prin incendiere, presupune influențarea nemijlocită infracțională asupra bunurilor fiind producătoare de efecte: nefuncționalitatea totală şi permanentă a bunului, fie prin încetarea existenței fizice a bunului ori prin aducerea bunului într-o stare de inutilitate iremediabilă după destinația sa funcțională (distrugerea); lipsa posibilității de utilizare în totalitate sau în parte a bunului, dar care pot fi înlăturate (deteriorarea), activități care se realizează prin „declanşarea intenționată a unui fenomen fizico-chimic, prin care se produce arderea uneia sau mai multor substanțe combustibile în prezența oxigenului din aer" [2, p.711]. La rândul său, distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor săvârşită prin explozie presupune aceeaşi activitate infracțională realizată însă prin declanşarea unui proces fizico-chimic de ardere cu descompunere foarte rapidă, violentă, a substanțelor explozive şi de transformare a lor în alți compuși, mai simpli, ea fiind însoțită de efecte intense mecanice, sonore, termice şi luminoase [3].

În contextul lit.a) alin.(2) art.197 CP Republica Moldova, se înscrie şi o altă metodă de săvârşire a distrugerii sau deteriorării bunurilor, fiind construită după tipul normelor generalității – „aceeaşi faptă infracțională săvârşită printr-o metodă periculoasă", adică orice activitate infracțională de distrugere sau deteriorare a bunurilor care creează un pericol public atât pentru bunuri, fie cu destinație socială, fie individuală, cât şi pentru viața şi sănătatea mai multor persoane.

În vederea studierii primei metode de distrugere se atestă importanța şi ponderea acesteia, fiind trecute în revistă indicii statistici privind numărul de

incendii produse pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, în primul semestru al anului 2013, s-au înregistrat 874 de incendii de origine eterogenă [4], remarcându-se o scădere a acestora în ultimii 3 ani [5], pe când în statele europene numărul incendiilor este în continuă creştere. Potrivit unor studii, incendiile s-ar înmulți pe timp de recesiune şi s-ar diminua în perioada de inflație [6, p.73-92]. Aşadar, fiind lansată idea unei tipologii a incendiilor, în voluntare, accidentale, naturale sau de origine nedeterminată [7, p.8-9], în baza criteriului volitiv şi cauzal, în mod elocvent, zona noastră de interes criminologic o prezintă incendiile, produse ca urmare a exprimării materializate a elementului volitiv infracțional, sub aspect etiologic. Referindu-ne la cauzele criminalității, în general, putem remarca că acestea sunt nişte fenomene sociale, care generează şi mențin existența infracționalității sau provoacă creşterea sau descreşterea ei. Studierea cauzalității criminalității are loc prin analiza acesteia în toată complexitatea şi varietatea sistemului de cauze, condiții şi factori, generatori, potențiatori sau inhibitori, obiectivi sau subiectivi.

Luând în considerație existența multiplelor viziuni asupra determinantelor generale ale criminalității, în literatura de specialitate sunt conturate patru categorii de factori: factorii exogeni, factorii endogeni, factorii organici şi factorii fizici sau naturali [8, p.230]. Aceştia fiind valabili atât pentru determinarea persoanei de a comite infracțiunea de distrugere în varianta agravată enunțată în titlul studiului, cât pot determina formarea personalității incendiatorului, piromanului, persoanei care optează preferențial pentru metoda exploziei în vederea distrugerii bunurilor sau a altei metode periculoase.

Potrivit teoriei personalității criminale ale lui Jean Pinatel, personalitatea criminală este constituită dintr-un nucleu central, care include patru trăsături distinctive şi anume egocentrismul, labilitatea, indiferența afectivă şi agresivitatea [9, p.113]. Important este a evoca prioritar agresivitatea sau agresiunea, privite din perspectivă semantică similară, ca fiind o componentă activă a personalității, în doctrină fiind analizat şi ca conduită instinctivă a persoanei de a acționa [10, p.38]. Respectiv, în dependență de determinantele agresiunii, care pot fi în concepția unor doctrinari, de origine socială, externă, individuală şi biologică sau aceasta poate fi influențată esențial de consumul de substanțe narcotice sau psihotrope şi de alcool.

Agresiunea este tratată central în prezentul studiu, din următorul raționament: infracțiunea prevăzută la art.197 CP RM, de cele mai dese ori, nu este comisă din interes material, ci din răzbunare, invidie, ură etc. Astfel, agresiunea reprezintă premisa activă a conduitei distructive, corespunzător orice acțiune sau comportament uman, privit sub aspect etico-moral, legal sau util, porneşte de la această componentă a personalității individului. De aceea importanța şi aplicabilitatea studierii agresivității sub aspectul determinantelor sale contribuie la elaborarea unor măsuri preventive şi de

gestionare a agresiunii în beneficiul societății, corespunzător a infracțiunilor vizate în acest studiu. Spre exemplu, cunoscând determinantele exogene ale agresiunii, cum ar fi poluarea sonoră, a atmosferei, instigarea la agresivitate a presei scrise şi orale, supraaglomerația ş.a., care conduc la intensificarea agresiunii în sensul apariției violenței de diversă factură, fie verbală, sexuală, violență asupra bunurilor etc., se pot elabora diverse programe de profilaxie a infracțiunii de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor.

Este important a releva precum că agresivitatea este o componentă indispensabilă şi înnăscută a fiecărei persoane şi la vârsta adolescenței aceasta este mai dificil supusă controlului de către *supraeu,* parte integrantă a psihicului uman sau instanța psihică superioară în concepția lui Sigmund Freud, fiind responsabilă de echilibrarea interacțiunii *eului* şi *sinelui.* Prin urmare, studiile americane au relevat că incendiatorii fac parte, de cele mai dese ori, din categoria băieților, proveniți din familii numeroase şi bulversate, care evoluează într-un context social şi afectiv precar, care au resimțit un puternic sentiment de abandon.

Factorii care favorizează trecerea la acțiune sunt rezultatul efectelor unite de impulsivitate, de o lipsă de control şi de o ură acumulată. Riscurile sunt sporite de alcoolism şi de toxicomanie, astfel comportamentul compulsiv, care are drept rezultat acțiunea infracțională de distrugere, reprezintă pentru ei o soluție pentru a-şi vindeca rănile narcisice provocate de adulți. Concluziile acestei activități au scos la iveală, în primul rând, că o treime dintre cei implicați sunt minori, că jumătate din maşini sunt incendiate pentru a evita orice identificare cu ajutorul amprentelor digitale şi că marea majoritate a vehiculelor au fost sustrase, făptuitorii fiind în stare de ebrietate [11, p.12]. În planul psihiatriei medico-legale sunt examinate cu recurență ca fiind potențiale furnizoare ale incendiarilor şi persoanelor care sunt interesate de efectele explozibililor următoarele patologii: debilitatea mentală şi deficiența intelectuală, epilepsia, piromania, alcoolismul şi beția patologică, schizofreniile, delirurile cronice, tulburările bipolare, tulburările psihopatice de personalitate, demențele şi stadiile de deteriorare mentală, perversiunile [12, p.13-14]. Într-o altă sursă doctrinară, sunt relevate, de asemenea, argumente ce susțin ponderea criminalității juvenile care are ca obiect violența asupra bunurilor, evidențiindu-se în calitate de cauze a unor atare acțiuni absenteismul şcolar constant, abandonul şcolar, dorința de a se exterioriza, de a experimenta senzații tari [13, p.69] etc.

În concluzie, putem menționa că toți factorii enumerați mai sus pot concura în mod egal la explicarea fenomenului de distrugere sau deteriorare intenționată a bunurilor, dar cu predilecție, contribuția determinismului social este net superioară atât în definirea fenomenului infracțional în toată complexitatea sa, cât şi în capacitatea de a furniza soluții în vederea

prevenirii săvârşirii infracţiunii prevăzute la art.197 CP RM. Din aceste considerente, pentru relevarea cauzelor criminalităţii, este necesar a se acorda o atenţie deosebită interacţiunii cu mediul social în toată complexitatea raporturilor sale cu individul.

Referinţe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 128-129. În vigoare din 12.06.2003.
2. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal: Partea specială.* Vol.I. Chişinău: Tipografia Centrală, 2011.
3. http://ro.wikipedia.org/wiki/Explozie
4. http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2013-10/tab-4a-7-luni.xls
5. http://data.gov.md/ckan/en/dataset/4663-numarul-incendiilor-produse.
6. VALEE, L., DUPUIS, S. Studierea anumitor factori determinanţi ai incendiilor voluntare. În: *Criminologie*. 1997, nr.1, Montreal;
7. FRANJ-BOUSLIMANI, N., TOUTIN, T. Incendiile şi Incendiatorii. În: *Revista de criminologie, criminalistică şi penologie*. 2013, nr.1-2, Bucureşti.
8. STRULEA, M., GUREV, D. *Delincvenţa juvenilă – suport de curs.* Chişinău: CEP USM, 2014;
9. CIOBANU, I. *Criminologie.* Chişinău: Tipografia Centrală, 2011.
10. BARON R. A., RICHARDSON D. R. *Human Aggression.* Ed. II. New York and London: Plenum Press,1977.
11. FRANJ-BOUSLIMANI, N., TOUTIN, T. *Op. cit.*
12. *Ibidem.*